

ENTREVISTA A SAÛL GORDILLO, DIRECTOR DE L'AGÈNCIA CATALANA DE NOTÍCIES

"Abans la gent passava pels confessionalis, ara es desfoga en els blocs"

JORDI PLAY

Saül Gordillo és actualment director de l'Agència Catalana de Notícies (ACN) i ha estat guardonat amb un Premi Bloc Catalunya 2008. www.acn.cat

À vegades la gent es queixa de què els diaris «diuen mentides» i els reclamen per contra «que diguin la veritat». Dit més teòricament: on queda la noció de veritat en el periodisme actual? Consideres que és una noció superada, aquesta?

La veritat entesa com a veracitat, com a rigorositat informativa crec que segueix sent vigent per als consumidors i lectors. Els periodistes, en canvi, creiem que el debat està superat perquè la veritat no existeix, cadascú en té una, la seva. Allò que cal reivindicar és el compromís amb la realitat, amb els fets, que són sagrats per al periodista, mentre que l'opinió és lliure. Això de la veritat està superat de la mateixa manera que

també està superat el debat objectivitat-subjectivitat. Tots som subjectius, fins i tot els periodistes. El que hem de garantir els professionals de la informació és la imparcialitat, és a dir, una certa ètica i respecte al codi deontològic partint de la base que la objectivitat és impossible i segurament avorrida.

Altres, demanen que el periodista sigui honest, treballi amb honestedat. Què significa això? Què fa un periodista honest? Donar totes les versions d'un mateix fet? Exposar els propis dubtes?

Honestedat vol dir no anar més enllà d'allò que l'actuació professional i seriosa pugui garantir. És a dir, no voler convertir-se en protagonista de la notícia ni deixar-se anar per aquella dita: «no deixis que la realitat t'espatlli un bon titular». Un símptoma d'honestedat és confessar els dubtes raonables, les limitacions, inclús les pressions, però sense fer-ne safareig ni convertir-se en cap màrtir. Hi ha molts periodistes màrtirs

massa ben acomodats que obliden que les pressions existeixen, sempre han existit i provinents de diversos poders (no només el polític), i formen part de la nostra feina. Els periodistes estem per administrar-les, no per traslladar-les als lectors, oients o telespectadors en una actitud victimista.

L'eclosió de tants mitjans nous -gratuïts, digitals...- està portant a què es coneguïn més les veritats? A què la gent sàpiga més què és el que realment es cou? O al contrari, malgrat que hi hagi més suports i més exemples de cada suport això no fa que la gent pugui conèixer la realitat de forma més concreta?

Hi ha dues consideracions. La primera és que, en principi, hauríem de concloure que l'aparició de més i nous mitjans de comunicació és una bona notícia. L'altra, que Internet ha afavorit la creació de mitjans modestos, sovint vinculats als ciutadans que han trencat el paper de mediador dels periodistes. Però jo a aquests ciutadans no els consideraria periodistes, que consti. Són ciutadans molt actius que aprofiten la xarxa, les eines participatives, per dir-hi la seva, compartir informació i difondre la seva opinió. Però tant els nous mitjans com les eines ciutadans a Internet poden acabar provocant una certa saturació. Un excés d'informació sovint és desinformació. I en aquest context cal reivindicar la intel·ligència dels consumidors, que són més crítics i han de poder destriar el gra de la palla.

Hi ha mitjans que usen veritats a mitges o parts tan parcials de la realitat que manipulen per comunicar un determinat missatge. És legítim això? Fins a quin punt és correcte esbiaixar la visió de la realitat per intentar donar un punt de vista propi?

És una mala pràctica professional, sense cap mena de dubte. Estem d'acord que la realitat és polièdrica, complexa. I que recollir-la en 45 línies, en una crònica de mig minut de ràdio o de vint segons de televisió és un repte sovint condemnat al fracàs. Però la tergiversació, massa cops flagrant, és un recurs lamentable que determinats mitjans creen sistemàticament per influir en una realitat que no és la que voldrien.

En el món dels blocs i Internet per extensió hi ha molt usuaris que juguen a crear una realitat paral·lela, una «realitat» que no correspon, a la realitat. Fins a quin punt és ètic això? Fins a quin punt això fa més feliç la persona?

Si una persona és feliç vivint les seves il·lusions, cap problema. Fins i tot pot resultar terapèutic, però poc té a veure amb el periodisme, la informació seriosa o la interpretació. Sovint aquestes realitats paral·leles serveixen per generar comunitat, per reforçar la secta. Internet és l'eina, res més.

Els blocs sí que també serveixen, els de tipus personal, per sincerar-se, per deixar anar -anònimament, sovint- aquelles coses que no es poden dir en un context de «realitat». Ens hem tornat bojós explicant les nostres intimitats a Internet?

Hi ha de tot, i jo no ho exageraria. Abans la gent passava pels confessionaris, ara es desfoga en determinats blocs. Quin problema hi ha, sempre i quan no perjudiquin el veí? La funció terapèutica hauria de ser valorada com una funció social, si em permet la broma. La qüestió és que no esquitxin ningú. I aquí és on està el límit.

Els confidencials i els comentaris anònims són dos dels fenòmens més criticats a Internet en tant en quan difonen rumors, mitges veritats o mentides a banda d'informacions que sí que són certes. Creus que hem guanyat gaire, en aquest aspecte? O en fem un ús pervers?

Sovint no sé diferenciar determinats comentaris o pseudonotícies de confidencials anònims de determinats continguts de suposats mitjans seriosos. Fem autocrítica els periodistes abans de recórrer al recurs fàcil d'atacar els ciutadans que no són periodistes. Jo confio molt en aquella frase: no ofén qui vol sinó qui pot. Doncs, apliquem-nos-ho. A mi no m'ofenen els comentaris que desbarren, simplement els ignoro. M'ofenen més altres coses. I no cal traumatitzar-nos. Això dels comentaris fora de lloc és una moda passatgera que s'acabarà. Confiem, llavors, que a Internet es quedin els més responsables i no els forasenysats. ■

"La tergiversació és un recurs que alguns mitjans creen per influir en una realitat que no els agrada"

Sinceritat i política. És possible

Salvador Milà

Si ja en el món de les relacions privades és fa difícil moltes vegades ser totalment sincers, què no dir del món de la política o de les relacions socials a gran escala. Seria molt fàcil començar i acabar de tractar el tema tot dient que la sinceritat és una virtut necessària en tots els àmbits de la vida i contraposar-la a la mentida o a la hipocresia. Però si hem de ser totalment sincers haurem de reflexionar una mica més.

Tenim la tendència a associar el concepte de “sinceritat” a l’afirmació de la “veritat” d’allò que expressem en traduir els nostres pensaments, els nostres criteris o les nostres intencions en paraules. Així, de forma implícita, la sinceritat ens suscita la idea d’una expressió contundent, segura i ferma d’una veritat o un convenciment de qui l’expressa, quan a voltes potser hagués estat millor callar, o no expressar allò del que no estem en absolut segurs, o que no tenim del tot elaborat, i que a l’expressar-ho com a “veritat” –sincerament- potser pot fer més mal que bé, ja sigui a nosaltres mateixos o als demés.

És a dir, primer element a delimitar: no confonguem sinceritat amb la veritat ni tan sols amb la seguretat en allò que expressem—el contrari de la sinceritat no sempre és la mentida, ni la hipocresia—. Dit d’una altra manera: a voltes ser sincer pot traïr les nostres veritables intencions o ens pot allunyar de la veritat i –sobretot- ens pot distanciar d’aquells amb qui creiem ser sincer, en afirmar en veu alta coses que potser valdria més callar o reflexionar una mica més. a voltes la millor manera de ser sincers, ja sigui en les relacions personals o en les socials i polítiques, és no pontificar, no afirmar la certesa d’allò que potser no em reflexionat prou o no tenim prou elements per assegurar la veritat del que diem.

Per tant -segona consideració- expressar dubtes, matissar, interrogar-nos o fins i tot no dir el que pensem o no tot el que pensem, pot ser una bona manera de ser sincers; com diu el Dant “M’agrada dubtar tant com saber” (a la Divina Comèdia –cant XI, vers 93 de “L’infern”). Això no vol dir justificar la mentida –dir el contrari del que pensem- ni la hipocresia – simular el que no creiem- sinó ser molt curosos amb el que diem, tenir en compte les circumstàncies i el context: a qui diem les coses, on i com les diem. Si de veritat volem ser sincers –començant per nosaltres mateixos- hem de prendre en consideració el mal o el bé que podem fer no sols a qui ens escolta, sinó a aquells a qui pot afectar, sense nosaltres voler-ho. Això és especialment important en l’activitat política.

En efecte, la pressió mediàtica i el marketing electoral, porten a simplificar els missatges, a reduir-ho tot a afirmacions contundents, a expressar-se amb contundència, d’això en diuen “semblar” sincer als ciutadans. Per contra es desprestigia com una mostra de feblesa, quan no de “marrulleria” l’expressió en el debat polític de qualsevol matisació, de qualsevol argumentació que vagi més enllà d’una frase sense cap subordinada, o no diem qualsevol expressió de dubte o de simple comprensió dels arguments d’altri.

La sinceritat, per últim, requereix també una disposició de qui escolta a no sentir sempre allò que li agrada. En el camp de la política i de les relacions socials, moltes vegades aquells que et demanen que siguis sincer en el que responguis o expliquis, el que volen en realitat s que ratifiques fil per randa les seves idees o la justesa dels seus interessos, i si no ho fas de seguida estaran disposats a desqualificar-te com a mentider, com a hipòcrita....

Ja veiem doncs com ser sincer comporta moltes vegades incomprendiments, i sobretot obliga a posar en quarantena o explicar molt bé allò que assegurem, posant per davant que és sols la nostra veritat, no pas LA VERITAT; aquesta, com diria Antonio Machado “guardatela”. ■

"Hem de prendre en consideració el mal o el bé que podem fer a qui ens escolta i a qui pot afectar"

Salvador Milà és exconseller de Medi Ambient i Habitatge i actualment és diputat al Parlament de Catalunya per ICV-EUIA